

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา*

Legal Problems and Obstacles Regarding Payment of Compensation and Expenses to the Accused in the Criminal Case

อัจฉราวรรณ เกษทอง**
 เกรียงศักดิ์ พิณฑุสรศรี***
 คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหาแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มีปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา โดยเฉพาะเงื่อนไขการขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายของจำเลยในคดีอาญาที่จำกัดสิทธิเฉพาะกรณีศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด และปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลย กรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีถึงที่สุด การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายยังไม่ครอบคลุมการเยียวยาความเสียหายของจำเลยที่เกิดขึ้น รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา การกำหนดจำนวนอัตราค่าทดแทนการถูกคุมขัง ยังมีอัตราที่ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่าจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการเกี่ยวกับการพิจารณาการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา กำหนดมาตรการการเยียวยาความเสียหายต่อชื่อเสียง เกี่ยวกับการขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย โดยเห็นควรปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 20 และมาตรา 21 ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและเป็นเยียวยาความเสียหายให้แก่จำเลยในคดีอาญา

คำสำคัญ : จำเลย/ ค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย

Abstract

This Thesis focuses on studying legal problems and obstacles regarding payment of compensations and expenses to the accused in the criminal case, with the objectives to study background and significance of the legal problems regarding payment of compensations and expenses to the accused in the criminal case, and relevant concepts, as well as approaches to solutions and recommendations on the legal problems regarding payment of compensation and expense to the accused in the criminal case.

*วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

**นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร. มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม พันตำรวจเอก ดร. มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

The study finds that Damages for the Injured Person and Compensations and Expenses for the Accused in the Criminal Case Act, B.E. 2544 (2001), poses problems with consideration for payment of compensations and expenses to the accused in the criminal case, which limits the right for only in an event where the Court renders the judgment that the accused did not commit the offense, or the act of the accused was not an offense, and poses problems regarding remedies for reputation of the accused in an event where the Court renders the final judgment to acquit the accused, that setting compensations and expenses does not cover remedies for damage arising to the accused, as well as poses problems regarding compensations and expenses for the accused in the criminal case, and that amounts of compensations for detention are still set at a rate inappropriate for the current circumstances.

Recommendations of this study are to amend the law in part relating to conditions for consideration for payment of compensations and expenses to the accused in the criminal case, providing with remedial measures for reputation, and relating to request for accepting ompensations and expenses, whereby amendments should be made to Damages for the Injured Person and Compensations and Expenses for the Accused in the Criminal Case Act, B.E. 2544 (2001), Section 20 and Section 21, for benefit of the justice and in order to be remedies for damage on the accused in the criminal case.

Keywords : The Accused/ Compensation/ Expense

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงหลักทั่วไปของการดำเนินคดีอาญา จะต้องมียุทธสันนิษฐานว่าจำเลยทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด (presumption of innocence) (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2555, หน้า 351) กระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงได้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาและตรวจสอบให้ได้ความจริงในคดีอาญา เพื่อค้นหาตัวผู้กระทำความผิดและนำตัวผู้นั้นมาลงโทษตามกฎหมาย

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายทางอาญา เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามกฎหมาย และมีหน้าที่ตรวจสอบให้ได้ความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด จึงต้องมีมาตรฐานเพื่อให้เกิดความแน่นอนและถูกต้องของการปฏิบัติ ตั้งแต่เริ่มต้นคดีไปจนเสร็จสิ้นกระบวนการทั้งหมด โดยเริ่มตั้งแต่รัฐจะดำเนินคดีอาญากับผู้ใดก็จะต้องมีหลักฐานและเหตุผลตามกฎหมายโดยชอบ เพื่อรองรับการพิสูจน์ได้ว่ามีการกระทำความผิด และผู้ถูกดำเนินคดีเป็นผู้กระทำความผิด เพราะในระหว่างที่บุคคลถูกดำเนินคดีอาญาอาจถูกจำกัดอิสรภาพหรือเสื่อมเสียสิทธิ ซึ่งอาจไม่แตกต่างจากการถูกลงโทษไปแล้ว โดยกระบวนการดำเนินคดีอาญานั้น (ชาติชัยเดชสุริยะ, 2549, หน้า 2)

การคุมขังของผู้ถูกดำเนินคดี นับเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ และมีลักษณะพื้นฐานดังกล่าวเช่นเดียวกับมาตรการบังคับทางอาญาอื่น ๆ ซึ่งโดยหลักการที่แท้จริงแล้ว การคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญานี้ถือเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกันกับการจับ (คณิต ฌ นคร, 2531, หน้า 25) เพราะเป็นกระบวนการในการเอาตัวผู้ถูกดำเนินคดีอาญามาไว้ในอำนาจรัฐ ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงเหตุแห่งความจำเป็นในแง่ที่ว่า หากไม่เอาตัวผู้นั้นไว้ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานหรือการพิจารณาคดีของศาลแล้ว การดำเนินคดีอาญาของเจ้า

พนักงานหรือการพิจารณาคดีของศาลนั้นจะไม่อาจกระทำได้เลย ซึ่งเหตุที่จะออกหมายจับกับเหตุที่จะคุมขังได้นั้นเป็นเหตุเดียวกัน คือ เหตุเกรงว่าผู้ถูกดำเนินคดีอาญานั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน(คณิต ณ นคร, 2531, หน้า 41)

ในทางตรงกันข้าม บ่อยครั้งที่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์เสียอีกที่กลับต้องตกอยู่ภายใต้มาตรการบังคับดังกล่าว ทั้งยังมิได้รับการพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราว เนื่องจากเหตุผลบางประการ เช่น ไม่สามารถหาประกันหรือหลักประกันมาวางแก่พนักงานหรือศาลได้ หรือแม้กระทั่งดุลยพินิจในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของเจ้าพนักงานและศาลเองก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสรีภาพที่ต้องสูญเสียไป เพราะถูกคุมขังอยู่เป็นเวลานานเพื่อเข้ารับการพิสูจน์ความผิดตามขั้นตอนแห่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งนับเป็นความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพและเกียรติภูมิแห่งความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกดำเนินคดีอาญา และเป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าเพียงแต่การสร้างหลักประกันสิทธิเสรีภาพขึ้นมานั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้ปัญหาการกระทบกระเทือนเสรีภาพของผู้ถูกดำเนินคดีอาญาหมดสิ้นไปได้ (ทวีวัฒน์ ธาราจันทร์, 2540, หน้า 2)

อย่างไรก็ดี จำเลยผู้ถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งต่อมาปรากฏจากคำพิพากษาของศาลว่าเป็นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด แต่เดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 246 ได้บัญญัติรับรองสิทธิในการได้รับค่าทดแทนในกรณีของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด ในคดีนั้น ว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด อันเป็นที่มาของพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ซึ่งได้กำหนดเงื่อนไขให้จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายต้องเป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ และถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด ในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

จนกระทั่งในเวลาต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 25 ว่า “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ประกอบกับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 การพิจารณาสีทธิการได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐของจำเลยในคดีอาญา จึงทำให้เกิดปัญหาสำคัญ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

จำเลยที่มีสิทธิยื่นคำขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย ตามมาตรา 20 (3) ของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ต้องเป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ ถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี และปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด ในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากำหนดให้รัฐจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยเฉพาะ 2 กรณี คือ กรณีปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี และกรณีปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด ในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

จากการศึกษาข้อเท็จจริงพบว่า คำพิพากษาของศาลมักจะไม่ปรากฏคำพิพากษาว่าจำเลยไม่มีความผิด หรือ การกระทำของจำเลยไม่มีความผิด แต่จะพิพากษาว่าพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้ศาลเชื่อว่า จำเลยกระทำความผิดจริง จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย จึงทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหาของกฎหมายฉบับดังกล่าว และจำเลยบางรายเคยถูกคุมขังระหว่างพิจารณาคดี หรือต้องคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้จำคุกจนกระทั่งศาลสูงพิพากษา กลับให้ยกฟ้อง ทำให้เกิดข้อสงสัยเหตุใดจำเลยที่ศาลไม่ได้พิพากษาว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำ ของจำเลยไม่มีความผิด เป็นผู้ไม่ได้รับการพิจารณาให้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติฉบับ นี้ จึงควรมีการศึกษาเงื่อนไขในการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายของจำเลยในคดีอาญาตามมาตรา 20 (3) ของ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

2. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลย กรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง เมื่อคดีถึงที่สุด การจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่า ทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้กำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยไว้ อาทิ ค่าทดแทน การถูกคุมขัง ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ค่าทดแทนในกรณีที่ จำเลยถึงแก่ความตาย ค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี จะเห็นได้ว่า ค่าทดแทน ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ไม่ได้กำหนดค่าเสียหายต่อชื่อเสียงของจำเลย เพียงแต่กำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในกรณีต่าง ๆ ไว้เท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงการแก้ไขเยียวยาทางด้านจิตใจชื่อเสียงของจำเลยกรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีถึง ที่สุด เพียงแต่กำหนดค่าทดแทนที่เป็นตัวเงินให้จำเลย เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นไปแล้ว

จากปัญหากรณีดังกล่าว เป็นผลมาจากการดำเนินคดีในชั้นศาลมีหลักว่า ต้องเป็นการดำเนินคดีโดยเปิดเผย เป็นการดำเนินคดีด้วยวาจาและการดำเนินคดีต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ดังนั้น การควบคุมตัวระหว่างพิจารณาคดีโดย การขังระหว่างพิจารณาคดี จึงมีความจำเป็นเพื่อให้สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไปได้ ตามความมุ่งหมายของ การควบคุมตัวระหว่างพิจารณาคดี เพื่อประกันการมีตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย (พิมพ์ รุ่งทิพย์พรชัย, 2558, หน้า 25) อาจกล่าวได้ว่า การคุมขังก่อนศาลมีคำพิพากษาเป็นการแยกตัวผู้ถูกดำเนินคดีอาญาออกไปจากสังคม จึงย่อมจะถูก สังคมตราหน้าไว้ในเบื้องต้นเสียก่อนแล้วว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง ทำให้ได้รับความเสียหายทางด้านชื่อเสียง ได้รับความ อับอาย และต้องสูญเสียความเชื่อถือในสังคม (มนต์ชัย ชินินทรลีลา, 2537, หน้า 45)

จะเห็นได้ว่าการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลย กรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีถึงที่สุด มีความสำคัญ ไม่น้อยต่อสภาพจิตใจและการกลับเข้าสู่สังคมปกติได้ จำเป็นต้องศึกษามาตรการการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลย กรณี ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีถึงที่สุด เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์กำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยตาม พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

3. ปัญหาเกี่ยวกับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 21 ได้บัญญัติกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาให้มีสิทธิได้รับตามหลักเกณฑ์ ดังนี้ ค่า ทดแทนการถูกคุมขังให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวล กฎหมายอาญา ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจหากความ เจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้น เป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี ค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการ ดำเนินคดี

จะเห็นได้ว่าการกำหนดค่าทดแทนตามมาตรา 21 (1) ได้แก่ ค่าทดแทนการถูกคุมขังให้คำนวณจากจำนวน วันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา และตามประมวลกฎหมาย

อาญา มาตรา 30 บัญญัติไว้ว่าในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตรา 500 บาทต่อวัน ดังนั้น การกำหนดค่าทดแทนการถูกคุมขังแก่จำเลยในคดีอาญาที่ถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี จึงต้องคิดคำนวณวันละ 500 บาทต่อระยะเวลาที่ถูกคุมขัง จะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดอัตราค่าทดแทนการถูกคุมขังไว้ในอัตราตายตัว

แม้อัตรานี้จะได้มีการแก้ไขอัตราเพิ่มขึ้นจากเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับค่าแรงขั้นต่ำและภาวะเศรษฐกิจก็ตาม แต่ถ้าพิจารณาถึงการถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ รวมทั้งต้องยอมรับความเสียหายและผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ยังเป็นจำนวนไม่คุ้มค่ากับความเสียหายที่เกิดขึ้น และอาจจะไม่เหมาะสมกับความสูญเสียที่ได้รับ จึงเห็นควรศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าทดแทนการถูกคุมขัง ตามมาตรา 21 (1) ของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา
2. เพื่อศึกษาประวัติ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายของประเทศไทยโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา
5. เพื่อหาแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

วิธีการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary research) โดยค้นคว้าจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ อันเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ซึ่งผู้ศึกษาจะใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ปัญหาจากการศึกษา นอกจากนั้นผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาตำรากฎหมาย ตั๋วบทกฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการในสาขานิติศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ค้นคว้าในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาของประเทศไทย โดยผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบกฎหมายไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และกฎหมายของต่างประเทศ พิจารณาข้อดี ข้อเสีย แนวคิดเห็นที่แตกต่าง จินนาไปสู่การวิเคราะห์เกี่ยวกับตั๋วบทกฎหมาย หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขต่าง ๆ เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ

สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มีปัญหาในการพิจารณาเงื่อนไขการขอรับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา โดยกำหนดให้เฉพาะจำเลยที่ได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด เป็นผู้ที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้จำเลยที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและศาลพิพากษายกฟ้องด้วยเหตุอื่นไม่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย ก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเสียโอกาสต่าง ๆ การปรับปรุงกระบวนการให้ความช่วยเหลือ เกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาจะทำให้จำเลยที่เป็นผู้บริสุทธิ์ได้รับการเยียวยาอย่างแท้จริง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 พบว่า การพิจารณาการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญายังคงมีปัญหาในข้อกฎหมาย ไม่ว่าจะเรื่องข้อจำกัดในเงื่อนไขการขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายยังไม่ครอบคลุมการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายระหว่างประเทศและต่างประเทศ จึงนำไปสู่ประเด็นปัญหาที่ผู้ศึกษาได้นำมาวิเคราะห์ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

เนื่องจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 20 กำหนดให้จำเลยที่มีสิทธิยื่นคำขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย ต้องเป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ ถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี และปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด ในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

จากการศึกษาข้อเท็จจริงพบว่า คำพิพากษาของศาลมักจะไม่ปรากฏคำพิพากษาว่าจำเลยไม่มีความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด แต่จะพิพากษาว่าพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้ศาลเชื่อว่าจำเลยกระทำความผิดจริง จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย หรือพยานหลักฐานโจทก์ยังไม่อาจรับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้อง หรือ พยานหลักฐานโจทก์ยังมีข้อสงสัยตามสมควรจึงไม่อาจฟังได้ว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้อง หรือพยานหลักฐานโจทก์ยังไม่อาจรับฟังได้ว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้อง (ปริญญา เจริญนุกุลวานิช, 2555, หน้า 1) จึงทำให้ไม่เข้าเงื่อนไขของกฎหมายฉบับดังกล่าว และเป็นผู้ไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

ประเด็นปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขการมีสิทธิขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาของประเทศไทยมีข้อจำกัดเฉพาะกรณี ซึ่งปฎิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 11 (1) ได้บัญญัติว่า ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี กล่าวคือ หากยังไม่ได้มีคำตัดสินหรือพยานหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดก็ย่อมได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานดังกล่าวข้างต้น

ในประเด็นนี้ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดเงื่อนไขในการเรียกร้องค่าทดแทนความเสียหายจากการดำเนินคดีอาญาไว้ว่า บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากถูกคุมขังมีสิทธิร้องขอค่าทดแทนจากรัฐได้ หากภายหลังศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง โดยไม่สำคัญว่าศาลจะพิพากษายกฟ้องด้วยเหตุใด ในขณะที่ประเทศนอร์เวย์ ได้กำหนดให้

จำเลยที่ได้รับความเสียหายจากการดำเนินคดีอาญามีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากรัฐ หากในท้ายที่สุดศาลมีคำพิพากษายกฟ้องจำเลย หรือคดีดังกล่าวถูกระงับไปก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา แต่จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าจำเลยได้รับความทุกข์ทรมาน และมีความเสียหายในทางทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ และประเทศสวีเดน กำหนดไว้เพียงว่าบุคคลที่ถูกควบคุมตัวหรือถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพไว้ในระยะเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง ในฐานะเป็นผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดอาญา มีสิทธิได้รับค่าทดแทนสำหรับการถูกจำกัดอิสรภาพนั้นเมื่อศาลพิพากษายกฟ้องคดี มีคำสั่งไม่ฟ้อง หรือมีการถอนฟ้อง

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ในเรื่องการกำหนดเงื่อนไขการขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

2. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลย กรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีถึงที่สุด

การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้กำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยไว้ อาทิ ค่าทดแทนการถูกคุมขัง ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

จะเห็นได้ว่า ค่าทดแทนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่ได้กำหนดค่าทดแทนความเสียหายต่อชื่อเสียงของจำเลย เพียงแต่กำหนดค่าทดแทนที่เป็นตัวเงินให้จำเลย เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นไปแล้ว โดยไม่ได้คำนึงถึงการแก้ไขเยียวยาทางด้านจิตใจชื่อเสียงของจำเลย กรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีถึงที่สุด

ในประเด็นนี้ ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 8 ได้รับรองสิทธิการชดใช้เยียวยาความเสียหายจากการถูกกระทำละเมิดต่อสิทธิ และข้อ 9 การจับกุม กักขัง หรือเนรเทศบุคคลอื่นใดโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไม่ได้ จะเห็นได้ว่า การถูกจับกุม กักขัง ที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากเหตุดังกล่าวมีสิทธิได้รับการชดใช้เยียวยาได้

ประเด็นดังกล่าวนี้ ประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดการชดใช้เยียวยาความเสียหายต่อชื่อเสียง โดยเมื่อมีคำวินิจฉัยในเรื่องค่าทดแทนความเสียหายแก่จำเลยในคดีอาญาอันถึงที่สุด หากบุคคลที่ได้รับคำวินิจฉัยดังกล่าวยื่นคำร้องขอให้ศาลประกาศโทษษณาคำวินิจฉัยอย่างย่อในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์ที่ผู้ยื่นคำร้องขอเป็นผู้เลือกไม่เกิน 3 ฉบับ ๆ ละไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง และประเทศสาธารณรัฐเกาหลี มีการกำหนดมาตรการการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลย กรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีถึงที่สุด โดยกำหนดให้ศาลให้มีการประกาศคำพิพากษาให้จำเลยได้รับค่าทดแทนในราชกิจจานุเบกษาภายใน 2 สัปดาห์นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา และในกรณีที่มิคำร้องจากผู้ขอ ศาลอาจสั่งให้ประกาศคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์รายวันซึ่งผู้ร้องเป็นผู้เลือกและต้องกระทำภายใน 30 วันนับแต่วันที่ร้องขอ

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยการเพิ่มเติมการกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยเกี่ยวกับมาตรการการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลย กรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีถึงที่สุด

3. ปัญหาเกี่ยวกับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

เนื่องจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 21(1) ได้กำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาให้มีสิทธิได้รับตามหลักเกณฑ์ ดังนี้ ค่าทดแทนการถูกคุมขังให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา และตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30 บัญญัติไว้ว่าในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตรา 500 บาทต่อวัน กล่าวคือ จำเลยในคดีอาญาที่ถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี มีสิทธิได้รับค่าทดแทนในคดีอาญาในอัตรารวัน

ละ 500 บาทต่อระยะเวลาที่ถูกคุมขัง จะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดอัตราค่าทดแทนการถูกคุมขังไว้ในอัตราตายตัว แต่ถ้าพิจารณาถึงการถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ รวมทั้งต้องยอมรับความเสียหายและผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ยังเป็นจำนวนไม่คุ้มค่างับความเสียหายที่เกิดขึ้น และอาจจะไม่เหมาะสมกับความสูญเสียที่ได้รับ

ประเด็นปัญหาที่ 1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 9 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจไม่ได้ และเมื่อบุคคลผู้ใดถูกล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ย่อมมีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายตามข้อ 8 ซึ่งได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกับบทติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเฉพาะข้อ 9 (5) ว่าบุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

สำหรับประเด็นนี้ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดค่าทดแทนจากความเสียหายของจำเลยที่ถูกคุมขังอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีอาญาในอัตรารวันละ 25 ยูโร ส่วนประเทศนอร์เวย์ จะไม่มีการกำหนดอัตราค่าชดเชยไว้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นรายกรณี และประเทศสวีเดน ไม่มีการกำหนดอัตราจำนวนเงินที่รัฐจะต้องจ่ายให้แก่จำเลย ไม่ว่าจะเป็ความเสียหายอย่างไร แต่ประเทศญี่ปุ่น จะไม่มีการกำหนดจำนวนค่าทดแทน แต่ให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาค่าทดแทน ซึ่งจะมีการแก้ไขจำนวนค่าทดแทนดังกล่าวตามความเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจ ส่วนประเทศเกาหลี ได้กำหนดไว้ในอัตรา วันละอย่างน้อย 5,000 วอน แต่ไม่เกินอัตราที่รัฐกฤษฎีกากำหนด ซึ่งจะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศไม่มีการกำหนดอัตราค่าที่แต่จะเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริงและความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมทั้งสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยการแก้ไขการกำหนดอัตราค่าทดแทนการถูกคุมขัง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 รวมทั้งการศึกษา แนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาทั้งของไทยและของต่างประเทศ เห็นได้ว่าพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เมื่อนำมาบังคับใช้เกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญายังมีหลักเกณฑ์ที่จำกัดอยู่ โดยเฉพาะเงื่อนไขการขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา อีกทั้งหลักเกณฑ์การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา เกี่ยวกับความเสียหายต่อจิตใจของผู้เสียหายยังไม่ได้รับความคุ้มครอง ซึ่งหากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้เหมาะสมก็จะทำให้จำเลยได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อกฎหมายจะได้ใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ภายใต้พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ควรแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย มาตรา 20 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นอร์เวย์ สวีเดน ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขในบทบัญญัติ มาตรา 20 (3)

จากเดิมบัญญัติว่า มาตรา 20 จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ต้อง

- (1) เป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ
- (2) ถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี และ

(3) ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด ในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

ให้ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 20 (3) ดังนี้

มาตรา 20 จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ต้อง...

“(3) ปรากฏภายหลังว่าศาลสั่งไม่ประทับรับฟ้อง มีการถอนฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง”

2. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลย กรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีถึงที่สุด ควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญเกี่ยวกับการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลย กรณีศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเมื่อคดีถึงที่สุด เข้าไปด้วย จากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี โดยแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง

จากเดิมมาตรา 21 บัญญัติว่า กำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาให้มีสิทธิได้รับตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ค่าทดแทนการถูกคุมขังให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

(2) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจหากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

(3) ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

(4) ค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี

(5) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

ให้เพิ่มเติมข้อความ มาตรา 21 ดังนี้

มาตรา 21 กำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาให้มีสิทธิได้รับตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

“(6) ค่าทดแทนความเสียหายต่อชื่อเสียง เมื่อมีคำวินิจฉัยให้ได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาแล้ว ให้ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้มีการประกาศคำวินิจฉัยดังกล่าวในหนังสือพิมพ์ซึ่งผู้ยื่นคำร้องขอเป็นผู้เลือกไม่เกิน 3 ฉบับ ๆ ละไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง”

3. ปัญหาเกี่ยวกับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 21 ให้มีความชัดเจนขึ้น ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นอร์เวย์ สวีเดน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี โดยแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง

จากเดิมมาตรา 21 บัญญัติว่า กำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาให้มีสิทธิได้รับตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ค่าทดแทนการถูกคุมขังให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

(2) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจหากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

(3) ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

(4) ค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี

(5) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

ให้แก่ไขข้อความ มาตรา 21 (1) ดังนี้

มาตรา 21 กำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาให้มีสิทธิได้รับตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ค่าทดแทนการถูกคุมขังให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขัง “ในอัตราวันละไม่เกิน 15,000 บาท”...

เอกสารอ้างอิง

คณิต ฒ นคร. (2531). การปล่อยชั่วคราว : มาตรการคุ้มครองสิทธิที่ก่อปัญหา. *วารสารหมอกความ*, 27, 28.

ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*.

กรุงเทพฯ: เตือนตุลา.

ทวีวัฒน์ ธาธาจันทร์. (2540). *การชดเชยค่าทดแทนโดยรัฐเนื่องจากการคุมขังอันเกิดจากความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปริญญา เจียรนัยกุลวานิช. (2555). *ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติค่าตอบแทน และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544*. ผลงานส่วนบุคคล หลักสูตรผู้พิพากษา ผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

พิมพ์ รุ่งทิมมพรชัย. (2558). *การชั่งระหว่างพิจารณาคดี : ศักยภาพของผู้ต้องขังเกี่ยวกับสถานที่คุมขังในระหว่างพิจารณาคดี*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

มนต์ชัย ชินนทรลีลา. (2537). *ขอบเขตการใช้ดุลยพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2555). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.